

A könyv kiadásával kapcsolatban hangsúlyoznunk kell a Geyer Kiadó valóságos kultúrmissziós áldozatvállalását, mellyel számos értékes, forráskiadvány rangján levő és nehezen megszerezhető munkát bocsát a művelődéstörténettel és egyetemes történelemmel foglalkozó szakemberek rendelkezésére. Talán fokozni lehetne munkájuk értékét azzal, ha kiadványaikat kiegészítenék a műre vonatkozó legfontosabb adatokkal és az eligazítást segítő mutatókkal, jegyzetekkel.

Vida Tivadar

Szénássy Barna: *A magyarországi matematika története.* (A legrégebb időktől a 20. század elejéig.) Budapest, Akadémiai Kiadó, 1970. 381 p.

„A számok gyümölcsei nemcsak előnyösek és hasznosak, de szükségesek is mindenki számára” — idézi a szerző az első hazai aritmetikák gyakorlatiasságra való törekvését. Ezen alaptudomány magyarországi ösztörténetét olvashatjuk Szénássy Barna könyvében, a nem beavatottak számára is érthetően, élvezhetően. A matematika történetében járatanok meglepődhetnek, hogy az elmúlt századok mennyi nagysága élt a számok bűvöletében. Igaz, az orvos Köleséri Sámuel Disputatio Mathematico — Physica de Lumine c. doktori disszertációjában alig esik szó matematikáról, de tudománytörténetünk nagy mágusa, Hatvani István, többek között a valószínűségszámítás első hazai művelője és alkalmazója, már táblázatba foglalta a Debrecen városában született és egyéves kor alatt meghalt csecsemők számát, amelyből kiderült, hogy . . . volt olyan év, midőn a debreceni újszülöttek 34,2%-a az első évben elhalálozott, ugyanakkor ez a szám külföldön 19,2% volt. Hatvani — orvoshoz illően — fel is vetette a kérdést, hogy vajon mi az oka az itthoni szomorú helyzetnek. A választ a szülők nemtörődömségében, a kedvezőtlen meteorológiai viszonyokban, az egészségtelen ivóvízben és a mocsarak által fertőzött levegőben találta meg. Az adatok hatása alatt aztán kérdőleg fordult a hivatalos hatóságokhoz és ezek révén az orvosokhoz, hogy fordítsanak nagyobb gondot a gyermekgyógyászatra és a babaasszonyok oktatására . . .”

Martinovics Ignáctól Vásárhelyi Pálon keresztül egészen a két Bolyaiig folytathatjuk a felsorolást, akik közül „Mind a matematikában, mind a filozófiában Bolyai Farkas haladó, de mérsékeltebb, fia merészebb, forradalmibb elveket vallott. Így azt a két irányt, amit történelmünkben Széchenyi István és Kossuth Lajos jelentett, matematikánk reformkorában Bolyai Farkas és Bolyai János képviselte . . .”

A sokat mondó nevek: Beke Manó, Kármán Tódor, Brassai Sámuel, Arany Dániel, Rátz László, Fejér Lipót a nem matematikusok fülében is ismerősen csengenek.

Hogy a XX. századra matematikai nagyhatalom és még nagyobb matematikus-exportőr lettünk, az ma már tudománytörténeti közhely. Ha van tudomány, amelyben a kedvezőtlen körülmények (egyetemhiány stb.) miatt nagyon mélyről indultunk el, a matematika az. Ha van tudomány, amelyben magasra jutottunk — a matematika az. Szénássy Barna összefoglaló könyve ezt is szépen érzékelteti. Merjük olvasásra ajánlani, bizonyítandó, hogy a matematika nem száraz tudomány, története pedig egyenesen izgalmas.

Szállási Árpád